

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetük meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) ezimzendők.

A hirdetési díjazabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szabó Samu, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: A magyar kis birtokosok földhitelegyesülete. — A ló ledöntése. Szakács Péter. — A condensált mustrol. — A fűtésre használt fanemek tüzelő ereje és értéke. Berde Ferencz. — Erdélyi boraink vegyelemzése Angliában. — Az erdők befolyása. — Miként kell a lépeket a holt méhektől megtisztítani? — Piaczi árak. — Hirdetés.

Előfizetési felhívás

az „Erdélyi gazda“ 1878-iki folyamára:

Az „Erdélyi gazda“ ára egész évre csak Rét forint, féléves előfizetőket ezentul nem fogadunk el.

Olcsó hirdetési rovatunkat ajánljuk az eladók és vevők szíves figyelmébe.

Lapunk terjesztése érdekében fáradozó szíves gyűjtőknek tiz egyszerre beküldött előfizető után egy tisztelet-példánnyal szolgálunk.

A szerkesztőség.

A magyar kis birtokosok földhitelegyesülete.

Mindig örvendetes jelenségnek tartjuk, ha a közgazdaságunk emelését célzó törekvéseket szomszédaink is méltányolják, kivált ha az oly szakavatottan történik, mint Dr. Marchet tanár fenti czim alatt az „Oest. landw. Wochenblatt“ közelmúlt számának vezércikkében teszi. Miután e nagyfontosságú egyesületről az alakulási mozgalom óta (lásd „Erdélyi gazda“ 1876 évfolyam 3 és 4 szám) bővebben megemlékezni alkalmunk nem volt, szolgálatot velünk tenni úgy az ügynek, mint t. olvasóinknak, ha az említett cikket az alábbiakban ismertetjük.

Az egyesület élén álló létesítő bizottság, mely a magyar országgyűlés vezérlelőiből és kiváló szakemberekből áll, több kéréssel járult a kormányhoz, melyet itt röviden ismételnünk kell. Első az volt, hogy az országos alapból 500,000 frt segélyt kértek, tehát ugyanannyit, mennyit ezelőtt 13 évvel a nagyobb és közép birtokosok hite-e érdekében alapított magyar földhitelezet is nyert. Továbbá a bizottság többféle szabadalmat és kedvezményt kért, főleg a telekkönyvi kivonatok bélyeg- és illetékmentességét, valamint a központi és helyi egyletek közötti levelezés portomentességét. A kormány és a bizottság között tetemes nézetkülönbségek merültek fel melyek a nyújtandó jelzálogos hitel minimális és maximális összegére, a központi és helyi egyletek egymáshoz viszonyára és azoknak folyó számlai forgalmára vonatkoztak.

A kormány azt kívánta, hogy a nyújtandó jelzálogos hitel maximális száma 2000 frt legyen, a bizottság azonban és cikkiró szerint is teljes joggal 5000 frttal állapította azt meg. Csekélyebb maximumnál a magyar kis birtokosok tetemes része nem vehetné igénybe az egyesület hitelét és így ezen alaki megszorítás által maga a cél lenne veszélyeztetve. Továbbá mérvadó tesz annak megfontolása, hogy a kisebb jelzálog kölcsön majdnem annyi költséget okoz és mindenestre annyi kezelést kíván, mint a nagyobb, hogy tehát a maximális összegnek nagyon csekélyre szabása aránytalanul nagy terhet róna az intézetre.

Örömmel halljuk, hogy a kormány első kívánságától elállott és az 5000 frtot, mint maximális összeget elfogadta. A bizottságtól kért segély is meg lett szavazva, minélfozva az intézet öt éven át a kívánt 500,000 frtal kamatfizetés terhe nélkül rendelkezni fog.

Elállott továbbá a kormány még attól is, hogy a központi egyesület csakis jelzálogos biztosíték mellett nyithasson a helyi egyleteknek folyó számlát, de kikölte, hogy ezen üzlet mindig

a kellő óvatosság és teljes biztonság szemmel tartásával vezették.

Itt is úgy látszik, hogy a kormány egy felesleges gyámkodásról mondott le, mert a folyó számla üzlet korántsem alapul a jelzálogos hitelen; továbbá azért is, mert a fennforgó esetben a folyó számla forgalom nem is a jelzálogos, hanem az üzleti hitelre fog kiterjedni, melynek fedezetét a törzsbetétek, főleg pedig a helyi egyletek összes tagjainak solidaris jótállásában, nem pedig jelzálogos biztosításban kell keresni.

A bizottság a központi egyesület végleges megalakulásáig az alapítványi összegek gyűjtésére portomentességet kért, melyet a kormány megtagadott. Bármennyire kívánatos legyen is az ilyen kedvezmény, mégis be kell vallanunk, hogy annak megtagadása a kitűzött cél elérését lényegesen alig hátráltatja.

A tőkeszerzés tekintetében némi módosítást tett a bizottság. Az első terv abban állott, hogy az alaptőke 500 frtos alapítványokból gyűljön össze, melyekből csak 10% lenne befizetendő. Ujabbán két osztályba van sorozva az alapítvány: egész — 5000 frtal és részleges 500 frtal, mindkettőt vagy egyszerre, vagy 10%-os részletekben lehet lefizetni, az utóbbi esetben az első részlet készpénzben teendő le, a hátralék pedig betáblázással vagy jó értékpapírok által lesz biztosítva. Ujabb 10%-os befizetés csak akkor követelhető, ha az alaptőke szenvedne veszteséget.

Oly alapító, ki egész alapítványt ír alá, de annak csak egy részét fizeti be és a be nem fizetett részleteket biztosítani nem akarja, az első üzletév alatt 20%-nyi részletet, a hátralékot pedig 4 év alatt egyenlő részletekben fizeti be. Részleges alapítványból 100 frt irandó alá, több ilyen befizetés után egész alapítvánnyá lehet egyesíteni, a befizetés 5 egyenlő évi részletben történik. Az egész alapítványokból 10%, a részlegesből 50%, mint alaptőke a központi egyletnek marad.

Ezen módosítások célja szembeszökő, mert azon törekvést látjuk kifejezve, hogy az alapítványok befizetésénél minél nagyobb részvét nyilvánulhasson. Remélhető is, hogy ezen az uton nagyobb készpénztőke fog egybegyűlni, mint a korábbi határozat mellett, mely az 500 frtos alapítványból csak 10% befizetést követelt és ujabb kirovást csakis tőke-veszteség esetén engedett meg.

A bizottság a kormánytól még azon kedvezményt is kérte, hogy a be nem fizetett alapítványok biztosítására kiállított kötvények bélyegmentesek legyenek, valamint azoknak betáblázása és a betáblázás: céljából kiállítandó telekkönyvi kivonatok is bélyeg és illetékmentesek legyenek. E tekintetben sem vonta meg a kormány pártfogását, mert a bélyeget és illetéket felére szállította le. Egyáltalában örömmel kell constataálni, hogy a kormány a tervezett egyesület nagy jelentőségét felismerte és azt — bár csakis a tevékeny bizottság ernyedetlen fáradozása következtében — a maga részéről hathatósan gyámolította. Sőt ő felsége a király is tetemes adományával az alapítók sorába lépett és az által, hogy az egyesület választandó elnökeinek megerősítését magának fenntartotta, az egész intézményt mintegy közvetlen védelme alá vette.

Miután az ügy ennyire haladott, csak az utolsó, de döntő lépés van hátra, t. i. az alapítványok gyűjtése. A célba vett intézmény fontossága, a magyar nép ismeretes hazafias erélye, a kis birtokosság finanziaális megmentésének sürgőssége — mindezek remélni engedik, hogy az üdvös kezdeményezésnek kellő sikere is lesz.

Dr. Marchet kifejti, hogy a kisbirtokosok földhitelegyesületének tőkeszerzése lényegében nem elle kezik az önszegély elveivel és teljesen helyesli, hogy az kamatozó alapítványok útján történik. Az ilyen alaptőke elengedhetlen és annak ezen alakja azért látszik kiálón czélszerűnek, mert kisebb-nagyobb mérvben mégis az — bár közvetve — érdekeltektől veszi eredetét és mert így lehető volt a nyereszkedési szándokot a progresszamból kizárni, a mi részvénytőke mellett alig lett volna mellőzhető. Pedig épen ebben rejlik az új intézmény üdvös és szolid működésének legjobb biztositéka, a mit reménylünk, a legszélesebb körben is fel fognak ismerni.

Fődolog az, hogy már most a terv életbeléptetését tovább ne halasszák, mire a kormány támogatása szintén nagy befolyással lesz. Meg kell még említenünk azon nagy kedvezményt, mely abban áll, hogy az egyleti záloglevelek depositumok gyanánt is elfogadhatnak.

Hogy a célba vett szervezés az elengedhetetlen egyöntetűségét is felmutassa, okvetlenül szükséges, hogy a megalakítandó helyi egyletek legalább főbb elveikben egyezzenek meg E célból, valamint azon tekintetből is, hogy ilyenmü egyletek országszerte és nagyobb nehézség nélkül keletkezhesenek, nagyon czélszerű volna, ha a központi egyesület néhány jártas-keltes és gazdaságilag jól képzett vandortanítót küldene ki, kiknek feladatuk lenne, az alakulás alkalmával szóval és tettel segídezni.

Végül — így szól Dr. Marchet — egy szomorú vallomást nem foghatunk el. Egy korábbi cikünkben azon reményt fejeztük ki, hogy a birodalom lajtántuli részének öntudatos és erélyes előhaladása a másik félre (Ausztriára) nézve is döntő lehet. Be kell ma vallanunk, hogy Magyarország e téren egy hatalmas lépéssel előzött meg, mert nálunk azon kérdés megoldása, hogy miként lehetne a kis birtokosnak tőkét szerezni, miként lehetne az uzorások körmeiből ki-zabadítani, napról-napra kevesebb érdekelttséggel találkozik. Kiemeljük azonban, hogy ezen felfogásunk pessimisticus lehet és hogy Magyarhonban a közelebből kivivaudó siker tán nálunk is fel fogja kelteni a szunynyadó erőket.

A ló ledöntése.

Mennyire fontos, a mit néhány szerény szóval a ló ledöntéséről elmondandók leszünk, azt legjobban azon t. gazdák tudják, kik egy-egy értékesbb állat ledöntése körül már, mint annak intézői szerepeltek. Még inkább meg fogják ismerni fontosságát azok, kik egy ilyen szerepet először kénytelenek elvállalni, mert alig kerülheti ki a gazda, hogy lovai egyikét vagy másikat olykor valami ok miatt le ne döntesse.

Ha csak egyszerűen a ledöntésről volna szó, tekintet nélkül annak mikénti keresztülvitelére és arra, hogy az állat sérülést is szenvedhet, mi értékének csökkenését, vagy talán épen élete elvesztését vonhatná maga után; így még egy szót sem látnánk indokoltnak e tárgyról mondani. De, ha figyelembe vesszük azon bajokat, melyek a döntés figyelmetlen keresztülvételéből, vagy épen az értelem hiányából származhatnak; felszólalásunk nem lesz felesleges.

A lovakuál használtatni szokott különböző döntési módok közül hazánkban kettő van általánosan alkalmazásban: „a magyar és német módon való döntés,” tehát most csakis ezekről fogunk szólni és pedig először a német módról.

Akár az egyik, akár a másiktól szóljunk, első és legfőbb gondot az ágy jó elkészítésére, (melyre az állatot dönteni akarjuk) kell fordítani. Ezt jó szálás és ruganyos szalmából, jó vastagon terítve, könnyű elkészíteni. A roncsolt és talán épen korhadt szalma ezen célra nem alkalmas, mert nem lévén eléggé ruganyos, a test súlyát földre estében nem mérsékli kellően és így az állat megüti magát és szervezetében megrázkodik; kerülendő továbbá az ágyon való járkálás és az állat általi szédülés is, mert e miatt fedetlen helyek támadhatnak és az állat meztelen földre esvén, sérülést szenvedhet (csiptörést stb.), mi ismét értékesökkenést von maga után.

A német módról szólván, helyén látjuk megemlíteni a döntéshez szükséges készleteket. Ezek: egy döntő-kötél, négy csüdszija és ha az állat gonosz volna, kényszerfék és pipából állanak. Lássuk egyszer ezeket külön-külön.

1. A kötél. Ez kenderből készült, nem igen vastag, de jó erős és mintegy 7 meter ($3\frac{3}{4}$ ö.) hosszú legyen, mely hogy jobban sikuljon, szappannal kell bekenni. Igen célszerű, ha az egész kötél bőrbe varratik.

2. A csüdszija. Ezek különböző módon készítettnek. Van ugyanis olyan, melynek egyik végén csat van, melybe a szijnak másik — lyukakkal ellátott — végét be lehet csatolni, közép részére pedig egy félkör alakú karika van erősítve a kötél befogására.

Van ismét olyan, melynek mindkét végére csak egy-egy félkör alakú karika van jól felerősítve, melyek mindkettején miután a szij már a csüdre illesztett, a kötél áthuzatik; tapasztalásuuk szerint ez utóbbit célzerűbbnek tartjuk. Egy csüdszijnak azonban ezek mellett is az előbb leírt módon készítettnek kell lennie, mert karikájához a kötél egyik vége állandóan kell, hogy erősítessék.

A csüdszijaikra vonatkozólag végül még csak annyit jegyzünk meg, hogy azok jó erős, de nem nagyon kemény bőrből — biztonság kedvéért duplán — 6 centner ($2\frac{1}{4}$ ”) szélességre és olyan hosszúra készítettessenek, hogy a csüdöket lazán övedzék, azonban a patákon le ne csusszanak.

3. A kényszerfékéről nincs mit mondanunk, mivel azt ugyanis mindenki ismeri.

4. A pipa. Ezen egyszerű készítményt mindenki maga állíthatja elő. Szükséges hozzá egy darab ujnyi vastagságú, 10—11 cm. (4”) hosszú fácska és egy darab, körülbelül háromszor olyan hosszú, jó erős spárga. Ennek egyik-egyik végét a fácska rovákolt végeire ráadójuk és készen van a pipa.

Használatkor a lónak felső ajakára huzzuk és jól megcsavarjuk, minek célja, hogy ezen érzékeny részén fájdalmat létesítve, figyelmét egészen ide irányozzuk és ezáltal a lábain való babrálást, mintegy észrevétlenné tegyük, hogy így a ló csendes állásban maradjon.

Ha a már előadott módon az ágy jó tágasan el van készítve, az állatot középre vezetettjük és a ledöntés műveletéhez hozzáfogunk.

Hogy ez pontosan és minden baj nélkül történhessék, a fentebb mondottakon kívül és mindenek felett szükséges, hogy őt vagy hat ügyes, értelmes és egészen józan ember lásson a dologhoz. (Az áldomásnak kedvszerzés tekintetéből előrelátó kiosztása mellőzendő.) Ezeket teendőjükkal már előre meg kell ismertetni egyenként. Nevezetesen:

Az egyik féken tartja a lovat és vigyáz, hogy döntés közben fején baja ne történjék. Egy másik pedig, ha szükséges, még kezdetben felteszi a pipát. A más négy mindenik kezébe véve egy-egy csüdszijat, az állat négy lábához áll és egyszerre felteszik mind a négy láb csüdjére a szijakat.

Itt előre meg kell határozva lenni, hogy melyik oldalára akarjuk dönteni az állatot, mert az azzal ellenoldali mellső láb csüdjére épen azon szijnak kell jönni, mely a kötéllal összefügg. Vegyük fel például a jelen esetre, hogy a baloldalára akarjuk dönteni és az említett csüdszija a mellső jobb lábra csatoltatott. Meg kell még jegyeznünk, hogy a csüdszijaik karikáinak a mellső és hátsó lábukon egymással szemben kell állani.

Most a kötél szabad vége mindenik karikán átfűzetik, még pedig — a felhozott példát szem előtt tartva — legelőször a hátsó jobb lábán, azután a hátsó balén, továbbá a mellső balén és végre a mellső jobb láb csüdszijaikarikáján, melyhez a kötél másik vége van erősítve. Így a lábak teljesen összekötve vannak fűzve.

Ekkor egy ember a ló farához áll és a farkát fogja meg, a fejénél lévő egy vagy két egyén helyén marad, a többi pedig a kötelet fogja meg és azt vezényszóra — egy-kettő — gyorsan összehuzza. Azon pillanatban a faránál lévő egyén a farkat fogva segít, hogy az állat rögtön a kijelölt oldalra dőljön.

A mint az állat ledült, egy ember azonnal a farára, egy pedig a lapoczkájára ül, hogy felkelni ne próbálhasson. Utóbbinak azonban nem szabad egészen ránehezdedni, hogy a lónak lélekzése ne gátoltassék. Most a kötéltől lábra hurkokat kell vetni, hogy azok egyikét vagy másikat ki ne szabadíthassa, mert csak így lesz a környezet teljes biztonságban.

Ezzel a döntés véget ért és az állaton a célba vett műveleteket végezni lehet.

Mind ezeknek a legnagyobb rendben lehetőleg gyorsan és egyszerre, a legkisebb zaj nélkül kell történniök, hogy mire az állat észrevénné magát, már az almon feküdjék. Csakis a fejénél lévő egyénnek szabad, sőt kell beszélgetnie az állathoz, melyet azonkívül lapogat, simogat; egyáltalán szelid bánásmóddal figyelmét elvonni igyekszik.

Ha erre, mint mindennapinak vélt dologra kellő gond nem fordítottuk, hanem holmi álmolygásnak, lármának, gorum-

baságnak adunk helyet, e rendetlenség nagyon megboszulhatja magát. E tekintetben csak egy-két eshetőséget hozunk fel. Ugyanis, midőn az állatnak lábai már össze vannak fűzve, ha a további művelet nem hajtatik kellő gyorsan végre és a ló valamitől megijed — mert ilyen helyzetben természetesen sokkal ijedősebb, mint máskor — vagy talán különben is nyughatatlan, mert bőre csikladós és nem szívesen tűri a rajta való babrálást — el kezd rugdalózni, forogni és mivel lábai nem szabadok, elesik, miközben azok egyike vagy másika kimarjul, kifíczamodik vagy éppen eltörik.

A legnagyobb baj azonban úgy állhat be, ha egyet ugrani akar, de tehetetlensége miatt előre bukik és nyakát töri, a mi szintén előfordul. Ilyenkor azán a kárvallott gazda is sópánkodik: ha tudtam volna, így meg úgy tettem volna! . . . szídj a cselédeit, vádolja embereit, pedig ő a hihás, miért nem intézkedett előre úgy, hogy kára ne történhessék.

Azért nagyon ajánljuk, hogy a gazda mindig jelen legyen, mikor lovat döntet és maga intézze a dolgokat, adja meg személyesen az utasításokat, mert ha előre jól intézkedett és ügyes emberekkel rendelkezik, nem félhet, hogy l vának baja esik.

Bárha nem tartozik is szorosan cikkünk keretébe, lássuk most, hogyan kell az állatot felszabadítani, mert az eddigiek mellett azt is jó tudni.

Legelőször is a hurkokat kell a lábokról leszedni, azután a hátsó lábak csüdjéről lecsatoljuk a szjakat — ha azok csatosak — végre a mellső lábokról. Ha pedig a négy közül csak egy volna csatos, úgy csakis ezt kell kicsatolni. Most a farán és lapoczkáján ülő egyének felugranak.

Ekkor az állat, a mint érzi, hogy nyüggjétől megszabadult, fejét feltarja és egy pillanatig gondolkodni látszik, mintha a történetek felett elmélkednék, de aztán csakhamar felugrik. Most meg kell jártatni és szalmacsutakkal dörzsölni. Ha azonban valami fájdalmas műtét vitetett rajta véghez, azonnal az istállóba kell vezetni és jó almot vetvén alája, pihenésre engedni.

A csat nélküli csüdszjakat a ló három lábára czélszerűbbnek ítéljük, mint azokat, melyek csattal vannak ellátva; még pedig azért, mert készítmódjuk jobb és így tartósabbak is, de főleg azért, mivel szerfelett könnyen és gyorsan kezelhetők, ez pedig mondhatni a legnagyobb előny. Ugyanis; míg amazokat úgy a feltevésnél, mint a levevésnél mindig ki- és be kell csatolni, a mi, — a szij vastagsága és keménysége miatt — még bizonyos nehézséggel és ebből kifolyó lassúsággal is jár és az állat különben is csekély türelmével sem igen egyezik; addig ezeket feltevés alkalmával csak a csüdre kell köríteni és a karikákon a kötél ugyanazon pillanatban már át is van fűzve.

Az állat felengedés-kor pedig csak egy csatot kell kicsatolni, t. i. melyhez a kötél van erősítve, mert a többi, midőn a ló lábaival kirug és felugrik, magától lehull. —

A német döntés előadása után, szóljunk már most a magyar döntésről.

Az ágy elkészítése, a működő egyénekre és egyebekre nézve a fentebb mondottakat itt is szem előtt kell tartani.

Ezen döntés egészen egyszerű keresztülvitelénél azonban csüdszjak nem szükségesek. Ugyazintón valami különösen ké-

szített kötél sem szükségeltetik. Egy rudaló kötél és egy pár istrang a czélnak tökéletesen megfelel, a mennyiben maga a döntés is nagyon egyszerű. Ugyanis:

A lovat az ágyra vezetettjük, hol egy egyén féken tartja. Most elévesszük az említett rudaló kötelet és azt középen két rétt hajlítva, azon részével, hol áthajlik, a már mellső részéhez — az ugynevezett baltavágáshoz illesztjük, honnan mindkét ágát szüzyig vezetjük és azon részén, hol azt érinti, meggöcsözzük, hogy így akkora állandó hurok létesüljön, mely a nyakra vetve, azt ne szorítsa, hanem lazán vegye körül.

Most ezen hurkot a ló nyakába vetve, a kötélnak szabad végeit egy-egy egyén, a mellső és hátsó lábak közt hátra huzza. Onnan pedig egyik ágát a jobb, másikát a bal csüd megett előre fordítják és a kötélnak a lábak közt lévő részein, mindkét oldalról be és felfelé átveszik, hogy így a kötélnak részei egymáson mintegy fél csavarodást tegyenek, míg végre a nyakbavetett hurkon átfűzik. Innen a kötélnak egyik végét előre, a másikat pedig hátrafelé vive két-két egyén fogja és azt — itt is vezényszóra — gyorsan összehuzza.

Ezáltal a hátsó lábak előre huzatnak, mi miatt az állat önkénytelenül leül. Ezen helyzethől pedig egy ember csekély erővel és minden baj nélkül lefektetheti azon oldalra, melyre szükségeltetik.

A mint a lefektetés megtörtént, egy egyén azonnal a lapoczkájára, egy pedig a farára ül, a miut az már a német döntésnél mondvá volt.

Ekkor az ugyanazon oldali mellső és hátsó lábak csüdjében, a fent említett istrangokkal egymással összekötetnek.

Ez volna tehát a magyar döntés. —

Az eddigiekből látható, hogy ezen módon a döntés sokkal könnyebben, gyorsabban és kevesebb bajjal eszközölhető, mint a német módon.

Itt először az állat testének legnagyobb súlyyal bíró hátsó része hozatik a földdel érintkezésbe, a nélkül, hogy az rohamos eséssel történék és csak ezen helyzethől történik aztán a lefektetés, mert az előbbivel szemben határozottan lefektetésnek nevezzük. — (Mondják még lezuhásnak is.) — Tehát itt az állat nem is ütheti meg magát oly könnyen, mint amott, mert mig ott egy nagy zuhanással hull a foldre, addig itt mondhatni gyöngéden történik a lefektetés. Épen ezért marjulások, fíczamok és csonttörések sem következhetnek be oly könnyen, mint az előbbinél. Ugy szintén az állatnak előre bukása sem történhetik, mivel két mellső lába szabadon lévén, azokkal mindvégig támogathatja testének mellső részét.

Van azonban itt is egy baj, mi — a leirt egyszerű eljárásnál — igen gyakran bekövetkezik. Ez a hátsó lábak csüdjének a kötél általi felhorzsolása — a mint az huzás közben ott végig csuszik — mit állatorvosi műszóval: kötélbehágásnak nevezünk.

Nem olyan nagy baj az igaz, mintha az állatnak csipője letörik, vagy a lába kifíczamodik; de a mennyiben az állat hosszabb, vagy rövidebb időre — a sértés foka szerint — hasznavehetlenné teszi, ez is bajnak és az állat szükséges volta.

zerint még nagy bajnak is mondható, mihez még a gyógyítási költségek is számba veendők.

Azonban ezen bajt is, csekély módosítással könnyen elháríthatjuk. Ez ugyan egy kevés költséggel jár, de az a vele járó haszon mellett tekintetbe sem jöhet.

Ha szinte nem mondanók is, hogy miben áll e módosítás, tán ugyis eltalálná már a szives olvasó. Nemde csak azt kell mellőzni, hogy a kötél a meztelen csüdön csuszkáljon és akkor a baj létre nem jöhet?

Ezt elérhetjük az által, ha a hátsó lábak csüdjeire egy-egy csüdszijat alkalmazunk, — mely célra a csatnélkülieket ajánljuk — és azoknak karikáin fűzzük át a kötélnek szárait, a helyett, hogy a csüdre illesztenők.

Hogy így horzsolás nem történhetik és a mellett a döntés ép oly könnyen, vagy még könnyebben eszközölhető, az önként értetik.

Szabadjon még egy pár szóval az állat felszabeditásáról is megemlékezni.

Itt az állatnak lábairól csak az istrangokat kell óvatosan leoldozni — miközben azonban a kötélnek szárait tartani kell, hogy hátsó lábaival ki ne rughasson — azután a rajta ülő egyének felugranak. Most az állat is csakhamar felugrik. Ekkor a hátsó lábokról a kötél szárai, vagy ha csüdszijak vannak rajtuk, azok önmaguktól lehullanak, a nyakból pedig a hurokot egy egyén kiveszi és ezzel a műveletnek vége van.

A további teendő ugyanaz, mely a német döntésnél előadott.

Szakács Péter.

A condensált mustról.

A magyar természettudományi társulat idei november hó 21-iki szakülésében fenti czim alatt Dr. Pillitz Vilmos a következő érdekes előadást tartotta:

„Midőn társulatunk megbízásából az 1875-iki évben a klosterneuburgi mustmérő megvizsgálásával foglalkoztam, szükségességnek láttam a mustban foglalt összes extract tartalomra nézve egy pontos meghatározási módot megállapítani. Oldatoknak extract tartalmát rendszeren az oldószer elpárologtatása által szoktuk előállítani. Ez eljárás a mustnál azért lehetetlen, mert a magasabb hőmérséklet befolyása alatt az extractanyagoknak egy része bomlást szenved.

Ugyanazon időben a német oenológiai congressuson a többek között azon kérdés tüzetett ki, hogy miképen lehetne mustot javítás céljából egyszerű és gyakorlatilag használható módon töményíteni. E kérdésre mindeddig kielégítő felelet nem adatott.

Igen természetes, hogy ha az extract előállítása sikerül, a töményítés kérdése is oldva van, mert hiszen az extract nem egyéb, mint épen a töményítés legmagasabb foka.

A mustban foglalt anyagok tudomás szerint a következők: Czukrok: levulose, dextrose; savak és savanyu kálisók; borkósav, almasav; albuminátok, festőanyagok, hamu, pectinanyagok, extractanyagok, bouquetanyagok.

Ezek a testek a mustban egymás mellett megférnek ugyan közönséges hőmérsékletnél, de mihelyt a mustot hevítés által egy bizonyos töménységi fokra juttattuk; megbarcol, kelemellen karamel-szagot és izt nyer és vízben többé nem oldódik tökéletesen; a savak bontólag hatnak a czukorra, ez által karamel, pyroborsav (Brenzweinsäure) acetopropionsav stb. képződnek, a fehérje oldhatatlan alakban kiválik, a bouquet anyagok elillannak, szóval az egész must olyan változást szenved, hogy eredeti minősége tökéletesen elvész.

A feladat tehát abban áll, hogy a besűrítésnél a fent elősorolt alkatrészek mennyiségükben és minőségükben változást ne szenvedjenek. Azt hiszem, hogy eljárásom által a kívánt eredmény el van érve. A majdnem szilárd állományu extract langyos vízben gyorsan és tökéletesen feloldódik és ez oldat az eredeti musttól semmi tekintetben sem különbözik. Az újból feloldott must azonban magától erjedésbe csak akkor jő, ha esetleg a levegőből erjesztő gombát vesz fel; de biztosíthatjuk az erjedést az által, hogy egy pár szem mazsola szőlőt adunk a folyadékba, akkor egy pár nap lefolytával a must megzavarodik és élénk forrásnak indul.

Ezt a jelenséget a következőkkel magyarázhatjuk meg. A gyümölcsfajok felülete tudomás szerint egy vékony viaszréteggel van bevonva; ama gyengéd kékes viaszhamv ez, mely a szilván vagy a fekete szőlőbogyón látható. E viaszhamvnak az a hivatása van, hogy conserválja a gyümölcsöt a rothadás és egyéb kóros állapotok ellen, a melyek a parasiták és csirák által előidéztettek, továbbá tapasz gyanánt is szolgál, a mely a rátelepedő erjesztő gombák csiráit leköti.

Mihelyt a szőlő vagy egyéb gyümölcs szétzuzatik, a kicsurgó lé ezeket az erjesztő csirákat leöblíti és azok ezután erjedést okoznak.

A mazsolaszőlőszemekben az erjesztő gombák még megvannak, tehát a czukros folyadékkal érintkezve, azt erjedésre indítják.

Lehet különben az erjedést kellően fenntartott borseprő által is megindítani. Dr. Rósa Lajos borsavgyáros ur sziveségéből olasz borseprő birtokába jutottam, a mely vízzel szét-dörzsölve a mustban szintén erjedést hoz létre.

Az olaszok t. i. gypszszel derítik a fiatal bort, a seprő tehát tetemes gypsz mennyiséggel van keverve, mely lepréselés és szárítás után kőszilárdoságu anyagot képez és hosszabb ideig eltartható, a nélkül, hogy a még élő gombák erjesztő képességüket elvesztenék. A condensált mustot meleg vízzel könnyen feloldhatjuk, erjedésbe hozhatjuk és így bármikor bort nyerhetünk belőle.

A condensált mustnak még egy kiváló tulajdonságát kell itt felemlíteni: ez nagy állandó-ága.

Az első adagokat 1876-ban készítettem, melyek lazán bezárt edényben, téli, nyári mérsékletnél szabadon állottak, a nélkül, hogy a mai napig a legkisebb változást szenvedék volna. F. é. augusztus havában oldottam belőlök egy adagot a kellő vízmenységben és izre, zamatia egészen szabályszerű mustot nyertem.

Végül legyen szabad a dolog praktikus oldalát egy pár szóval kiemelni. Hazánkban már évek óta az a helyes törekvés áll előtérben, hogy szőlőterményeink számára minél nagyobb kivitt biztosítsunk.

Akadályozzák ezt nagy részben a vasuti fuvardíjak és a vámok magassága, akadályozza azt sokszor boraink tarthatatlansága is.

A condensált mustnál az itt elősorolt akadályok mellőzve vannak, mert terjedelme és súlya a condensálás által tetemesen redukáltatik és majdnem szilárd állapotánál fogva biztosabban és télen nyáron egyformán szállítható. A condensáció által a mustnak térfogata körülbelül $\frac{1}{6}$ -ra, súlya pedig $\frac{1}{4}$ -re redukálódik.

Vegyük még azt is, hogy a must condensált állapotban minden évszakban rendelkezésünkre áll és az északi tartományokban ép úgy hozzá lehet jutni, mint a bortermelő vidékeken; jogosultnak hiszem azon reményt, hogy a condensált mustban bortermelésünk számára egy gazdagon kiaknázható forrás nyílt meg, a mely értékesítésére csak az ügyes kezét várja. —

A fűtésre használt fanemek tüzelő ereje és értéke.

Hogy a bükkfa jobb tüzelő anyag, mint a tölgy és ez viszont jobb, mint a fenyő, arra a hosszú tapasztalat megtanított; de arra, hogy amaz miért és mennyivel jobb ennél, a gyakorlati élet csak a tudomány segédelmével felelhet meg, mely alapos kísérleteivel és vizsgálódásaival meglehetősen tisztába is hozta e dolgot.

A tudomány közérdekű vizsgálatát a fa alkatrészeinek kipuhatólásával kezdette meg és rájött arra, hogy mindegyik fanem két főrészből u. m. égékeny és nem égékeny alkatrészekből áll. Az égékeny elemek: a széneny, kőeny, kevés mennyiségű kén és phosphor; az égés hatását csökkentő alkatrészek: a víz, légyen és hamurészek.

A tudomány e fáradságos buvázkodásának eredményét tudva, a többire mi is könnyen megfelelhetnénk, ha azt mondanók, hogy legnagyobb fűtő ereje és ebből kifolyólag értéke van annak a fanemnek, mely ugyanazon mennyiség mellett a legtöbb égékeny, illetőleg a legkevesebb nem égékeny alkatrészeket tartalmazza.

A válasz talál, de nem elég világos arra, hogy a puha és kemény fanemek értéke közti különbséget belőle kifejteti képesek volnánk; azaz, még nem tudjuk azt, hogy melyik fanem az, a melyik legtöbb égékeny alkatrészt tartalmaz. E szerint a tudománynak tovább kellett folytatni kutatásait, ha tisztán megakarta tudni az érték különbséget és csakugyan folytatta is. Egyenlő mennyiséget vett a fenyő, bükk, tölgy és nyírfából és pedig mindenikből 56 dekagrammot (1 fö) azután mindenik fanemmel égése alatt vizet párologtatott el és a próba következő eredményre vezetett. A fenyőfával (56 dg) elpárologtatott 2 kilogramm és 61 dg. jéghideg vizet; míg ugyanannyi bükkfával 2 kg. és 34 dg. vizet lehetett elpárologtatni. A tölgy és nyírfa majdnem egyenlő fűtési erővel bírnak; mindkettőnek 56 dgja. körülbelül 2 kg. és 45 dg. vizet változtatott gőzzé.

A mint látjuk a különbség nem nagyon jelentékeny fanemünk fűtési ereje között és mintegy czáfolni látszik hosszas tapasztalaton alapult véleményünket azon körülmény, hogy a fenyőfából 56 dg. több meleget képes kifejtetni, mint a bükk és tölgyfából.

A tudomány szerint tehát a fenyőfa árának magasabbnak kellene lenni, mint a bükkfé. Pedig a dolog épen megfordítva van, még pedig, azért mert nem súly, hanem köbtartalom szerint számítjuk a fát. Egy kilogramm bükkfa kisebb tért foglal el, mint ugyanannyi súlyu fenyőfa. Egy öl légszáraz bükkfa körülbelül 1680 kg.-ot nyom; míg egy öl fenyőfa csak 1478 kg.-ot, következésképp, egy öl bükkfa több meleget képes kifejtetni, mint egy öl fenyőfa, habár súly szerint ez utóbbinak nagyobb melegítő hatása van. Azonban e különbség most sem felel meg a piaczi árak közötti különbségnek, mivel a bükkfa ára majdnem megkétszerezi és néha még ezen felül is haladja a fenyőfa árát.

A tudomány ennyi felvilágosítása után lássuk a gyakorlati életet.

A gyakorlati élet igen gyakran ellenkezésbe jön a tudománnyal, mivel a körülmények nem kedveznek mindig annyira, hogy a tudomány által kimutatott eredményeket a gyakorlati életre is teljesen lehetne alkalmazni. Egy ilyen körülmény rejlik a fának vízmentesítésében is. A tudomány a fenti kísérlethez használt fát mesterséges szárítás által könnyű szerrel tehetette vízmentessé, de a gyakorlat ezt nem követheti és így kényszerítve van levegőn szárított fával is beérni.

A légszáraz fa kisebb-nagyobb mennyiségben mindig tart magában vizet, a szerint, a mint a víz felszívó képessége kisebb vagy nagyobb. Kísérletek mutatták ki azt, hogy a légszáraz bükkfa mintegy 14%, a fenyőfa pedig 20% vizet tart magában. Ha tehát vettünk 1680 kg. (egy öl) bükkfát, azzal vettünk 230 kg. vizet és, ha vettünk 1478 kg. fenyőfát, azzal vettünk 295 kg. vizet és tüzelhető anyagot csak annyit, a mennyi e viz mennyiség levonása után megmarad. E fontos körülmény is egyikét adja oda azon okoknak, melyek a bükkfa árát a fenyőé fölé emelték.

Van még egy második, nem kevésbé fontos mozzanat, mely a gyakorlatban a tudomány által kitelt számokban hasonlóképp változást hoz létre, ugyanis: a kísérlettételnél olyan tüzelő helyiség használtatott, melyben az égési folyamat tökéletesen ment végbe. A mi kályháink azonban nem lévén tökéletesek, a fenyőfa nagy füsttel szokott égni. A nagy füsttel pedig igen sok égékeny rész megyen veszendőbe, mivel a füst nagyságát az éghető, de el nem égett széneny okozza, mely aztán korom alakjában rakodik le a tüzelő helyiségben. A bükkfa égése kisebb lánggal és kevesebb füsttel jár, következésképp nem vesz el annyi tüzelő-anyag és így a bükk értékét e szempontból is magasabbra tehetjük a fenyőénél.

És végül van még a bükkfának több aprólékos előnye a fenyő felett p. o: szene tartósabb és hamva az abban foglalt sók miatt a mosásra alkalmasabb.

Most az elmondottakból és a gyakorlati életből felhozott fontos körülményekből állítsuk egymással párhuzamba a két leginkább használt fanemnek, i. i. a bükknek és fenyőnek árát.

Az a körülmény, hogy a légszáraz fa vizet tartalmaz, nemcsak azzal a hátránnyal jár, hogy egy bizonyos mennyiségű tüzelhető részszel, mint p. o. a fenyőfa $\frac{2}{10}$ -del kevesbe-dik, hanem még avval is — és tán ez a legfőbb, hogy annak a víznek az elpárologtatását a megmaradott $\frac{8}{10}$ rész tüzelhető anyagnak kell végeznie, a mi nem csekély veszteség. Továbbá az a körülmény, miszerint a fenyőfának egy bizonyos része nem ég el, az előbbivel együtt mintegy $4\frac{1}{2}$ tizedrészszel kevesbiti annak értékét a bükkfáéval szemben, az az: ha egy öl bükkfának az ára 10 forint, akkor ugyanannyi fenyőfának az ára lehet és kell lenni 5 forint 50 krajczárnak.

Még az ölek tömértartalma volna figyelembe veendő, mivel a hasábok között többé kevésbé hézagok maradnak.

Figyelembe veendő 1-ör, hogy az öl nincsen-é lejtos hegyoldalra rakva, 2-or. annak mérete, 3-or a hasábok vastagsága és 4-er a hasábok egyenessége és simasága; mert ha nincsen az öl egyenes helyre rakva, inkább magas, mint széles; ha a hasábok vékonyak és görbék, a veszteség 15—20%, sőt néha még több is lehet.

Befejezésül felemlitem azt, hogy ugyanazon fának nem minden egyes részei birnak egyenlő tüzelő erővel.

Az érett, de vén fa törzse több tüzelő erővel bir, mint az ágak és galyak. A szőlő állásban nőtt fa ismét többel, az igen kövér vagy nedves talajon és árnyékban nőtt fa pedig kevesebb tüzelő erővel fog birni. —

Berde Ferencz.

Erdélyi boraink vegyelemzése Angliában.

Ifjabb Fretwell János nr, az erdélyi pinczeegylet anglo-amerikai vezérügynöke és mint ilyen borainknak buzgó terjesztője: bakatort, tasnádit és néhány asztali bort vegyelemzetteit, minek eredménye a következő:

1. Charles Weisch, vegyész-társulati tag, (a middlesex-i kórház orvosi tanodájának volt tudor-tanára) London városa tanácsában „Gáz-vizsgálati felügyelő“ stb. 1877 november 30-án vegyelemzés végett két erdélyi bort vett át és a következőket találta:

	szesz tart. (tér. száz)	vonat- anyag	közömbösítésre használt hamu	használt hamanysav	czukor
Bakator (1866)	13.5	1.66	.173	.336	.4
Tasnádi (1834)	14.—	2.5	.182	.33	.3

Ezen borok tisztán természetesen és igen sokban a rajnai borok jellemével birnak, azon külöbséggel, hogy szesztartalmuk nagyobb, mint azoké!

Hamujok, jelentékeny mennyiségű vilsavas hamanyt, magnesiát és a vas némi nyomait tartalmazza.

Ép és egészséges borok.

Vegyészeti műterem 79 Mark Lane.

(aláírva) Charles Weisch.

2. Pecsét alatt átvett erdélyi borok vegyelemzése és vizsgálata, mely „Charles H. Piessé,“ vegyész-társulati tag és vegyelemzési tanácsos által eszközöltetett:

„Pontos vizsgálat-alapján kijelenthetem, miszerint vegyelemzésem eredménye megerősíti az ezen borokról általánosan táplált jó véleményt.

Ezen kívül hozzácsatolhatom, hogy azok mint könnyű asztali borok kétségtelenül kitünönek, mert savtól nevezé-

lesen mentek, százalékokban kifejezett szesztartalmuk pedig minden kétségen kívül helyezi, hogy azokban a szesz nem lett mesterségesen pótolva s hogy természetesen szűrt borok.

(aláírva) Charles H. Piessé F. C. S.
köz-vegyelemző. —

Ezen két tekintélyes vegyész fenntközött véleménye kétség kívül nagy mérvben fogja előmozdítani boraink elterjedését és ennek nyomán tán sikerülni fog, legalább bizonyos borfajaink részére az angol piacot állandó vevőül megnyerni. —

Az erdők előnyös befolyását

az éghajlatra és a mezőgazdaságra igen szabatosan találjuk elősorolva, egy németországi erdészgyűlés következő nyilatkozatában: az erdő a levegőt a felesleges szénsavtól megszabadítja és ezt kilehelése által élennyel pótolja; az erdő jelenléte a tél és az éjszakák közép mérsékletét emeli, ellenben a nyár és a nappal közép mérsékletét csökkenti, különösen a nyárelő és az egész év mérsékletét. Az erdő éghajlat egy-szóval hüvösebb, de egyuttal sokkal egyenletesebb, mint az erdőtlén; az erdők a tenyészet ideje alatt a vizenyös csapadékokat és a levegő nedvességtartalmát nevelik és azt a többi évszakban egyenletesebben elosztják; a kimélt erdőség talaja az egész eső mennyiséget teljesen beveszi és annak felületi elpárolgását apasztja, az által pedig a források képződéséhez hozzájárul és emeli a folyamok legcsekélyebb vizállását, ugyan e tulajdonság a nagy vízmennyiség összegyűltét megakadályozza, ép így az esőcsapadékok torlását a földfelületen, mi által a mocsárosodásokat, a hegységben a zivatárokat, a völgyekben az áradásokat meggátolja; a fák gyökerei a talajt lecsuszamlástól megóvják a hegységekben az alomréteggel egyetemben, a völgyekben pedig a szél általi elhordásától, végre a zárt magastörzsű erdő a szelek erejének sikeresen ellent áll.

(N K.)

Miként kell a lépeket a holt méhektől megtisztítani.

A méhésznek igen takarékosan kell bánni a lépekkal, mert arra, főleg tavaszkor és a jó mézhordás beálltakor igen nagy szüksége van. Sokszor megtörténik azonban, — különösen oly méhesládoknál, melyek a tél folyama alatt elhalnak, — hogy számtalan méh a sejtekbe buvik és ott pusztul el; az ily holt méheket pedig a sejtekből kitisztítani igen bajos. Ezen segitendő: aggassuk a sejteket a padlás egyik szellős helyére, hol rövid idő múlva a holt méhek oly annyira kiszáradnak, hogy a sejtekből némi csekély rázásra is kihullanak. Vagy a sejtre alkalmazott gyenge kopogtatás is igen sikeres szokott lenni, a fentebb jelzett eljárás után. (M. m.)

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Besztercze, Déva, Fogaras, Nagy-Enyed és Torda újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összegegy hetedrészét leütve, a maradék a gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P.o. buza hectoliterje 840 kr., leütve a hetedrészét, 120 krt, marad 720. kr., minthárom véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S.

A nagy-szebeni tüzoltó kiállításon nagy arany érmet nyert!!!

A szegedi országos kiállításon érdemremmel, a magyar országos tüzoltó szövetség Aradon tartott III. közgyűlésén nagy arany és ezüst érmmel lett kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltó szergyar, harang- és érczöntöde.

Erdélyrészi és oláhországi fiókraktár: Kolozsvárt, bel-monostorutca.

Ajánlja legujabb szerkezetű szabadalmazott tüzfecskendőit, tüzoltó szereket és szerelvényeket tüzoltó egyletek és tüzoltók részére, elvállal kut, szivattyu, harang készitést és felszerelést jótállás,

legolcsóbb árak és részletfizetés mellett.

Főleg ajánlja a t. gazdaközönségnek saját gyártmányu és Transatlantik szivattyus kutjait, egyáltalában gyáranak a vízvezetések teljes felszerelésére kiváló gondnal berendezett vízműszaki osztályát.

Ajánlja vízhatlan ponyváit és különböző szerkezetű fujtatóit lakatosok és kovácsok részére.

(37) Mintajegyek, képes árjegyzékek kívánatra megküldetnek. (19-19.)

Minden eddigi vilákiállításon haladása jó izlese és versenyképessége miatt elsőrendű díjakat nyert!!!

P i a c z i á r a k.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
h e l y e	napja	tiszta buza	elegy buza	rozsa	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
Á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterce	dec. 18	820	600	—	—	250	500	240	75	320	28
Brassó	dec. 21	950	750	585	490	285	515	230	140	370	36
Colk-Szereda	dec. 10	1025	850	665	525	350	575	280	100	175	24
Déa	dec. 21	780	660	540	—	210	510	280	100	200	24
Déva	jun. 23	1100	700	950	—	860	720	360	180	220	36
Érzsébetváros	dec. 22	850	675	600	—	300	400	250	140	300	36
Fogaras	dec. 14	880	650	600	—	300	600	260	260	400	34
K-Fehérvár	dec. 22	860	768	660	—	326	550	360	170	310	38
Sy.-Sz.-Miklós	dec. 22	875	575	600	525	225	560	75	20	—	28
Kolozsvár	dec. 27	715	—	520	—	245	553	250	160	320	38
H-Vásárhely	dec. 20	890	700	600	500	250	500	300	100	350	34
Naszód	dec. 20	1000	800	550	—	215	500	150	40	250	28
Nagy-Enyed	dec. 13	880	700	575	—	280	500	230	80	235	28
V.-Szeben	dec. 21	870	740	630	550	260	615	180	120	300	36
Szegvár	dec. 20	850	650	620	—	260	500	160	100	200	32
Sz.-Sz.-György	dec. 24	900	750	580	400	280	480	250	150	250	32
Azamosújvár	dec. 24	910	650	570	—	250	580	350	70	400	30
Sz.-Régen	dec. 20	800	575	650	—	210	600	200	100	220	32
Sz.-Udvarhely	dec. 18	900	750	650	—	250	550	160	33	160	24
Torda	dec. 1	900	750	625	400	250	525	250	25	320	36
V.-Hunyad	dec. 22	880	760	700	—	250	500	140	80	200	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 krajával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelő minden külön díj nélkül teljes szerint akarhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.											
A kívánt tér megnevezése	szeri hirdetésnél										
	fizetendő forint										
	1	3	6	12	18	24	30	36	42	48	52
1/10 v. egész oldal	12	33	64	120	170	216	260	290	320	360	
3/16 v. fél „	6	17	32	60	90	110	130	150	160	180	
1/6 v. negyed „	4	9	16	30	45	55	65	75	80	90	
2/16 v. nyolczad oldal	3	5	9	16	24	30	35	40	45	50	
1/16 v. tizenhatod „	2	3	5	9	15	18	20	23	25	27	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyed rész, engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

ERDELYI

Nyomatott Gáman János orokósejével, középútcza Minorita-epület.

23 * 1915. évi 10.

KÖNYVTÁRA.